

San Andres eskuduaren agiririk zarre- na Eibar'en

Eibar-en agiririk zarrenak XII-garren bendekua ditzugu. Ez dago dudarik ordurako bazala San Andres elixia, baina elixa onen agiririk ez dira azaltzen bende hat geruagora arte; nu da, XIII-garren bendian (Ikusi Mujika-ren *Monografía Histórica de la Villa de Eibar*, 115 orrialdia).

Aurtengo Sanjuanetako programan argitaratu neban biartzobat *Las tres primeras noticias de nuestra Villa*, izenak. Bertan be aipatzen neban gure parrokiaren lehen-lehenko harri au; geruago Eibar errebotak (N.º 61, pag. 4) ekarri eban bera lehen. Baina bai batian da bai bestian, urtia oker ipiti eban, da 1627 dokar, 1267 ekarri biarran.

Dakigunez, Eibar-ek, San Andres Apostoluaren kurtzia izan dau beti bere eskudotzat. Mujika-n iriziz, aitzakia-aitzakia zanta ta gurti ipintzen zan sari ta gerorutz kurtze utsa. Eta arrizakua. *Anteiglesia* bezela ezautu bazan aitzakia denporetan.

Ardara harik esan goinke, XII-garren bendian bazala San Andres-en elixa. Gaur, esagutzen dogun elizaren molderik zarrenak XIV-garren bendekua izanarren, konserbau da San Pedro-n erromano irudi eifer hat, aurretiko elixaren agirizat. San Pedro, San Andres-en anaia zanez, ezta arrizakua gure parrokiaren bere imajia hat azaltzia. San Andres berarena be izango zan dodarik harik, baina Araoz-en errenazimentokua ipitiko zan bere ordez (gaur dauzun San Andres Araoz-ek eihdokuz da). Nu baño tenago besteren botegaitzik aldatu ez-patzen. Ori da seguruena.

Dena dala, guregana elda dan eskudarik zarrena, igarri harik posu da eibartar geixenen begixentzat. Gutxi konturatu dira Isasi kaleto 4-garren etzeko ateburrian dauzan arrizko eskudunikin, Jesus Salbatazallean senatlez. Gotiku letraz aifida dago IHS, Jesus Hombre Salvador esan nai dau, ta aspikaldan San Andres-en kurtzia dauka.

Ateburuko senatle ori ezta harrira Gipuzkoan. Oudabarri, Errendezi, Pasaí eta inguruetan ugariak dala IHS letrak ateburuetan, gure inguru onetan baño.

Gotikuak be ez gutxi, ta gahera, geixenetan etxia bera be oindio gotiku utsa konserbatzen dalarik.

Isasiko etxiorek, eskudo ori, ezta bedorrena, Aurretiko etxe gotikuen baten ondarra da. Otago etxe onek XVIII-garren bendekua dirudi; ta dala harik, frantzezak 1794-garren urtian erre eban etxeren batena izango da. Bai dala piera ikusgarritza. Arkeolojiako agirizarako badau balxua Mueorako modukua da. Ifoluz be ezteilla galdu noizbaitz etxe zar ori bota biar bada. Nere partetik, bera ordez eitzen dan etxe harrizari ipitiko nezkio.

Eskudo orrek XV-garren bendekua dirudi. San Andres-en kurtzia umilik aparta, bera ganobaldian, imituz gaurra aipagarriak; iru letra gotikuen gaitian, lepo bateko utzarritza daukela emoten dau, ettakigu bestela zer izan leikian, erdiko letrak, eskumako ankian aspizik zustaerak ditzu arbola itxurua. Sinbolo onek, oker aundi boten erpanaz, utzarriak biarra esan nai dau, ta arbolak jakintza ta frutia. Beian San Andres-en kurtzia dala ofarri. Eskudo oberik ezin leikian Eibar biarginarentzat. Ordurango ta geruagoko frutia da gaur dan au.

Berriz be esango dot, estiluaren eraz, gotiko-gotikua dala, XV-garren bendekua. Ta gaur-gaurkot, bedori dauka Eibar-ek eskudarik zarrenen irudizat.

JUAN SAN MARTIN.

San Andres egunerako «Alperrak» errotutako programan.

Lasarte hertsolariari egindako omesaldiaren argazki bat.

(Ojanguen'en argazkia)

Te digo que no ves doble, que son dos serenos.

¿Qué, aún buscando al sereno?